

Nr 154.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse om ändring av 58 § 3 mom. 7 punkten civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
dels godkänna härvid fogade förslag till kungörelse om ändring av 58 § 3 mom. 7 punkten civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8);
dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g
till
kungörelse om ändring av 58 § 3 mom. 7 punkten civila avlönings-
reglementet den 4 januari 1939 (nr 8).

Härigenom förordnas, att 58 § 3 mom. 7 punkten civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 skall hava nedanstående ändrade lydelse.

58 §.

3 mom. Statens järnvägar.

7. Tjänsteman, som — — — för år.

Tjänsteman, som på grund av förordnande bestrider *göromål såsom lokledare*, erhåller särskild ersättning, beräknad efter högst 420 kronor för år.

Tjänsteman, som — — — helt dygn.

Tjänsteman, som — — — för tjänstgöringsdag.

Angående särskilda — — — förordnar Kungl. Maj:t.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars
1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, vissa lönespörsmål. Departementschefen anför:

1. Rätt för vissa å äldre lönestat kvarstående tjänstemän att övergå till civila avlöningsreglementets bestämmelser.

Den 1 juli 1939 genomfördes en allmän avlöningsrevision inom den civila och militära statsförvaltningen. De nya avlöningsbestämmelserna innefattades i civila och militära avlöningsreglementena samt i civila och militära icke-ordinariereglementena. Till nämnda reglementen ansluter sig det år 1940 antagna manskapsavlöningsreglementet, vilket bland annat äger tillämpning å vissa beställningshavare med pensionsrätt enligt 1935 års militära tjänstepensionsreglemente (nr 167) och 1936 års allmänna familjepensionsreglemente (nr 542).

I fråga om ordinarie tjänstemäns övergång till civila avlöningsreglementet vid dess ikraftträdande den 1 juli 1939 meddelades i 66 § 1 mom. av reglementet, sådan denna paragraf avfattats enligt kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 272), följande bestämmelser:

Beträffande tjänsteman, vilken vid detta reglementes ikraftträdande innehar befattning, som i reglementet avses, skall, så vitt angår annan tjänsteman än landshövding, såsom förutsättning för reglementets tillämpning gälla,

a) att omedelbart före ikraftträdandet något av följande avlöningsreglementen varit å tjänstemannen tillämpligt, nämligen reglementena den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, den 9 juni 1922 (nr 379) för befattningshavare vid lots- och fyrstaten, den 21 maj 1926 (nr 177) för förste provinsialläkare och provinsialläkare, den 20 maj 1927 (nr 170) för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet, den 15 juni 1934 (nr 303) för tjänstemän vid domänverket ävensom den 30 september 1937 (nr 873) för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende;

b) att tjänstemannen ej är uppförd å indragnings- eller övergångsstat utan tjänstgöringsskyldighet; samt

c) att tjänstemannen ej före viss av Kungl. Maj:t fastställd tidpunkt gjort anmälan, att han icke vill underkasta sig reglementets villkor och bestämmelser.

Beträffande landshövding skall såsom förutsättning för reglementets tillämpning gälla vad Kungl. Maj:t därom särskilt förordnar.

I anslutning till dessa bestämmelser föreskrevs under avd. IV i kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 274) med bestämmelser i fråga om tjänstemäns övergång till civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet bl. a.,

att anmälan, som avsåges i 66 § 1 mom. c) civila avlöningsreglementet, skulle ingivas till vederbörande myndighet senast den 15 juli 1939;

att tjänsteman, som ingivit sådan anmälan men som, räknat från och med den 1 juli 1939 eller senare tidpunkt, tillträdde befattning, å vilken civila avlöningsreglementet ägde tillämpning, därigenom skulle omedelbart bliva underkastad nämnda reglementes villkor och bestämmelser; samt

att tjänsteman, som ingivit nyss nämnd anmälan, skulle äga, där ej Kungl. Maj:t och riksdagen annorlunda beslöte, utöver honom enligt dittills gällande avlöningsbestämmelser tillkommande lön och övriga förmåner, i vilka icke finge ingå vare sig provisoriskt dyrtidstillägg eller provisorisk avlöningsförstärkning, åtnjuta dyrtidstillägg enligt de allmänna grunder, som dittills varit för honom gällande, dock att förhöjning av dyrtidstillägg icke finge ske beträffande barn, för vilket försörjningsplikt inträtt efter utgången av mars 1939.

I följd av dessa bestämmelser anmälde sedermera inom föreskriven tid ett 40-tal tjänstemän tillhörande den civila statsförvaltningen, däribland 10 provinsialläkare och 22 lantbruksingenjörer, att de icke ville underkasta sig det nya avlöningsreglementets bestämmelser.

I den mån ifrågavarande civila tjänstemän icke sedermera avgått från tjänsten eller på grund av befordran eller dylikt övergått till annan befattning, lyda de fortfarande under avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, med undantag dock för provinsialläkarna, för vilka gäller avlöningsreglementet den 21 maj 1926 (nr 177) för förste provinsialläkare och provinsialläkare.

I tjänstepensionshänseende äro å dem tillämpliga bestämmelserna i 1934 års civila tjänstepensionsreglemente (nr 442), sådant detta reglemente lydde före genomförandet den 1 juli 1939 av de i kungörelsen den 15 juni 1939, nr 371, stadgade ändringarna, samt i familjepensionshänseende bestämmelserna i 1936 års allmänna familjepensionsreglemente (nr 542), sådant detta reglemente lydde före genomförandet den 1 juli 1939 av de i kungörelsen den 15 juni 1939, nr 374, stadgade ändringarna.

I fråga om ordinarie beställningshavares övergång till militära avlöningsreglementet meddelades i 58 § av detta reglemente ävensom under avd. IV i

kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 277) med bestämmelser i fråga om övergång till militära avlöningsreglementet och militära icke-ordinariereglementet liknande föreskrifter, som enligt vad nyss anförts stadgats för civila ordinarie tjänstemän. Häremot svarande föreskrifter hava ock meddelats i manskapsavlöningsreglementet med därtill hörande övergångsbestämmelser. Såvitt kunnat inhämtas, torde numera icke finnas någon beställningshavare, som på grund av gjord anmälan kvarstår å äldre lönestat.

I proposition, nr 339, framlade Kungl. Maj:t för 1941 års riksdag förslag till nya tjänste- och familjepensionsreglementen m. m. Propositionen var i väsentliga delar grundad på ett av 1938 års pensionskommitté den 14 mars 1941 avgivet betänkande i ämnet (SOU 1941: 10). Syftet med de i propositionen framlagda förslagen var, bland annat, att åstadkomma en avvägning av pensionsförmånerna mot bakgrunden av den år 1939 genomförda löne-regleringen.

Propositionen blev i allt väsentligt av riksdagen bifallen. Därefter har Kungl. Maj:t den 30 december 1941 utfärdat *dels* reglemente (nr 1008) angående tjänstepension för befattningshavare i statens tjänst (allmänna tjänstepensionsreglementet), *dels ock* reglemente (nr 1009) angående familjepension för efterlevande till befattningshavare i statens tjänst (allmänna familjepensionsreglementet). Ifrågavarande reglementen skola träda i kraft den 1 juli 1942.

Enligt huvudregeln i 1 § allmänna tjänstepensionsreglementet skall detta reglemente äga tillämpning å, bland andra, ordinarie tjänstemän, som äro underkastade civila avlöningsreglementet. Beträffande befattningshavare, som vid allmänna tjänstepensionsreglementets ikraftträdande redan är innehavare av ordinarie befattning, som i reglementet avses, skall emellertid enligt stadgande i 37 § 1 mom. såsom förutsättning för reglementets tillämpning gälla, att befattningshavaren ej före viss av Kungl. Maj:t fastställd tidpunkt gjort anmälan, att han ej vill underkasta sig reglementets villkor och bestämmelser.

Vidare må nämnas, att enligt 1 § allmänna familjepensionsreglementet detta reglemente skall tillämpas bl. a. å befattningshavare, som äro underkastade allmänna tjänstepensionsreglementet.

I avseende å innehållet i 1 § allmänna tjänstepensionsreglementet framhöllo 1938 års pensionskommitté bl. a. (sid. 220 i bet.), hurusom med den föreslagna lydelsen från reglementets tillämpning komme att vara utslutna sådana ordinarie tjänstemän vid de genom de nya avlöningsförfattningarna reglerade verken, vilka i enlighet med vad därom vore föreskrivet icke blivit underkastade nämnda avlöningsförfattningar. Vidare anförde de sakkunniga:

Detta innebure bland annat, att sådan tjänsteman, vilken i föreskriven ordning gjort anmälan, att han icke ville underkasta sig avlöningsförfattningens villkor och bestämmelser, ej komme under allmänna tjänstepensionsreglementets bestämmelser med mindre han före pensionsreglementets ikraftträdande vunnit eller sedermera vunne befordran eller transport till annan tjänst än den, som han innehade vid avlöningsförfattningens ikraftträdande.

De sakkunniga ansåge det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke dylika tjänstemän av billighetsskäl borde sättas i tillfälle att i samband med tillkomsten av ett nytt pensionsreglemente övergå på den nya avlöningsförfattningen från och med den tidpunkt, vid vilken pensionsförfattningen trädde i kraft, varav i så fall givetvis borde följa, att de även bleve underkastade sistnämnda författning utan den valfrihet, som avsåges i 37 § 1 mom. Det förefölle nämligen icke uteslutet, att tjänstemans önskan att kvarstå å de äldre avlöningsbestämmelserna i vissa fall kunde hava föranletts av ovisshet om innebörden av en blivande pensionsreglering. För ett sådant förfaringsätt talade jämväl det skälet, att det ur administrativ synpunkt måste anses önskvärt, att de äldre avlönings- och pensionsbestämmelserna icke kvarstode i tillämpning alltför lång tid efter tillkomsten av nya bestämmelser i ämnet.

Den sålunda av de sakkunniga väckta frågan har vid betänkandets remissbehandling närmare berörts av *lantbruksstyrelsen*, som i utlåtande den 15 april 1941 anfört bland annat följande:

Lantbruksstyrelsen vill slutligen anföra, att statens lantbruksingenjörer i allmänhet icke ansågo sig böra övergå till civila avlöningsreglementet, varför dessa befattningshavare fortfarande kvarstå på 1921 års avlöningsreglemente. Anledningen härtill var, att de härigenom ansågo sig hava större garanti för att de vid en kommande löneroglering erhöle kompensation för sina nuvarande inkomster enligt taxa. Enligt av 1934 års avdikningssakkunniga avgivet, ännu vilande förslag till löneroglering för lantbruksingenjörerna skulle nämligen ifrågavarande befattningshavare bliva helt statsavlönade och deras taxekomster sålunda bortfalla, och det är mot denna eventualitet, som de velat skydda sig. Då flertalet lantbruksingenjörer sålunda icke underkastats civila avlöningsreglementet, skulle de sålunda icke bliva delaktiga av den utav de sakkunniga föreslagna förbättringen i tjänstepensionen. Lantbruksingenjörerna göra härigenom en ekonomisk förlust, som de svårligen kunnat förutse, då de på sin tid anmälde sig till att vilja kvarstå på det äldre avlöningsreglementet. Denna förlust blir särskilt kännbar för dem, som uppnå pensionsåldern under den närmaste tiden. Det synes vid angivna förhållande kunna ifrågasättas, om icke ifrågavarande befattningshavare borde vid de nya pensionsreglementenas ikraftträdande beredas ett ytterligare tillfälle att välja, huruvida de vilja övergå på det nya avlöningsreglementet eller eventuellt kvarstå på 1921 års avlöningsreglemente.

Departements-
chefen.

I likhet med 1938 års pensionssakkunniga hyser även jag den uppfattningen, att vissa billighetsskäl tala för att i samband med ikraftträdandet den 1 juli 1942 av allmänna tjänstepensionsreglementet och allmänna familjepensionsreglementet de befattningshavare, som, ehuru tidigare berättigade att övergå till de nya avlöningsförfattningarna, på grund av gjord anmälan fortfarande kvarstå å äldre lönestat, ånyo beredes möjlighet att, om de så önska, övergå till de nya avlöningsbestämmelserna och därigenom komma i åtnjutande av den förbättring i pensionsförmånerna, som följer av den år 1941 genomförda pensionslagstiftningen. Såsom de sakkunniga anfört måste det även ur administrativ synpunkt anses fördelaktigt, att befattningshavarna i största möjliga utsträckning bliva inordnade under de nya avlönings- och pensionsbestämmelserna. Jag anser mig därför böra förorda, att åtgärder vidtagas i sådan riktning. Då härför torde erfordras riksdagens medverkan,

förordar jag, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande dels att medgiva tjänsteman inom den civila statsförvaltningen, som på grund av tidigare gjord anmälan kvarstår å äldre lönestat, rätt att den 1 juli 1942 övergå till civila avlöningsreglementet, dels ock att utfärda de särskilda övergångsbestämmelser i löne- och pensionshänseende, som för ändamålet kunna visa sig erforderliga.

I avseende å innehållet i dessa övergångsbestämmelser må följande anföras. Beträffande till en början reglerandet av övergången till civila avlöningsreglementet synas föreskrifterna i kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 274) med bestämmelser i fråga om tjänstemäns övergång till civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet kunna i huvudsak givas motsvarande tillämpning. I den mån tjänsteman omedelbart före övergången uppbär förhöjning av dyrtidstillägg på grund av försörjningsplikt mot barn, torde efter övergången barntillägg böra få utgå enligt i huvudsak samma grunder, som enligt kungörelsen den 15 juni 1939, nr 428, äro gällande för de befattningshavare, som den 1 juli nämnda år övergingo till civila avlöningsreglementet. Detta skulle innebära, att barntillägg finge efter den 1 juli 1942 uppbäras för barn, för vilket försörjningsplikt inträtt före utgången av mars 1939.

Vidare torde böra föreskrivas, att den, som den 1 juli 1942 övergår till civila avlöningsreglementet, är skyldig att räknat från och med samma dag underkasta sig de nya tjänste- och familjepensionsreglementenas villkor och bestämmelser. Stadgandet i 37 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet skulle sålunda här icke äga tillämpning. För övergången till dessa pensionsreglementen torde även för de tjänstemän, varom nu är fråga, kunna tillämpas de i reglementena meddelade övergångsbestämmelserna, möjligen med kompletteringar på en eller annan punkt.

Såsom förut nämnts torde för närvarande inom den militära statsförvaltningen icke finnas någon beställningshavare, som efter därom gjord anmälan kvarstår å förut gällande avlöningsbestämmelser. Skulle så emellertid mot förmodan vara fallet, bör även sådan beställningshavare nu beredas möjlighet att den 1 juli 1942 övergå till militära avlöningsreglementet eller manskapsavlöningsreglementet. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att därtill lämna medgivande samt att meddela därav betingade övergångsbestämmelser. Jämväl i detta hänseende bör bemyndigande av riksdagen utverkas.

2. Avlöningsförstärkning till nuvarande innehavaren av rektorsbefattningen vid statens polisskola.

I proposition den 3 mars 1938, nr 219, förelade Kungl. Maj:t 1938 års riksdag förslag om ett fullständigt förstatligande av den redan dessförinnan av statsmedel bekostade polisskolan i Stockholm. I organisatoriskt hänseende innehöll förslaget bl. a., att vid denna skola, som efter övertagandet skulle benämnas statens polisskola, skulle nyinrättas en befattning såsom rektor, avsedd för skolans föreståndare. Rektorn skulle utnämnas av Kungl. Maj:t

och i lönehänseende tillhöra 30 lönegraden. Emellertid anfördes tillika i propositionen, att det vid jämförelse med de löneförmåner, som utginge till rektorerna vid de allmänna läroverken och realskolorna, syntes skäligt, att rektorn utöver lönen komme i åtnjutande av avlöningsförstärkning med ett belopp av 1,000 kronor för år räknat. Vidare anfördes att, därest den dittillsvarande föreståndaren överginge i statstjänst, det finge anses skäligt, att han berättigades »uppbära ett personligt lönetillägg till sådant belopp, att ersättningen å tjänsten i huvudsak bibehålles oförändrad».

Kungl. Maj:ts förslag blev av riksdagen i allt väsentligt godtaget. I fråga om avlöningsförmånerna för skolans rektor framställde riksdagen ingen erinran.

Genom kungörelse den 17 juni 1938 (nr 425) förordnade sedermera Kungl. Maj:t, att avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451, jfr 1925: 270) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skulle äga tillämpning å, bland andra, tjänstemän vid statens polisskola. Tillika föreskrevs i kungörelsen, att rektorn vid polisskolan skulle utöver honom enligt avlöningsreglementet tillkommande avlöning uppbära avlöningsförstärkning med 1,000 kronor för år räknat.

Vidare fastställde Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1938 personalförteckning, upptagande en rektor med placering i dåvarande lönegrad B 30, ävensom avlöningsstat för polisskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/1939.

Till innehavare av den nya rektorsbefattningen utnämnde och förordnade Kungl. Maj:t genom beslut sistnämnda dag fjärde polisintendenten i Stockholm *E. G. G. W. Biörklund*, vilken alltsedan juli månad 1931 tjänstgjort såsom polisskolans föreståndare. Genom beslut samma dag förklarade Kungl. Maj:t Sig framdeles efter förslag i ämnet från styrelsen för statens polisskola vilja meddela de föreskrifter beträffande personligt lönetillägg bland annat för skolans rektor, vilka kunde befinnas erforderliga.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1938 hemställde därefter styrelsen för polisskolan dels att Biörklund måtte förklaras berättigad att för löneklassplacering tillgodoräkna den tid han varit anställd som fjärde polisintendent i Stockholm, såsom om han uppehållit befattning som statens tjänsteman i dåvarande lönegrad B 30, dels ock att han, intill tidpunkten för uppflyttning i högre löneklass, måtte berättigas att från och med den 1 juli 1938 uppbära samma avlöningsförmåner, som han skulle hava erhållit, därest han kvarstått såsom polisintendent.

Genom beslut den 24 februari 1939 förklarade Kungl. Maj:t Biörklund berättigad att för placering i löneklass vid innehavande befattning tillgodoräkna tiden 1 juli 1931—30 juni 1938, varunder han såsom fjärde polisintendent i Stockholm förestått polisskolan. Vidare förordnade Kungl. Maj:t, att Biörklund finge såsom rektor vid statens polisskola, räknat från och med den 1 juli 1938 tills vidare så länge det då gällande allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente vore å honom tillämpligt, uppbära personligt lönetillägg med belopp, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan den avlöning, be-

räknad efter 1,313 kronor 48 öre för månad, som han före sistnämnda dag åtnjutit å sin befattning såsom fjärde polisintendent, och å andra sidan den sammanlagda mindre avlöning, som han enligt gällande bestämmelser ägde uppbära å rektorsbefattningen.

Vid genomförandet den 1 juli 1939 av lönereglering för den civila statsförvaltningens befattningshavare uppfördes befattningen såsom rektor vid statens polisskola i 30 lönegraden av den i civila avlöningsreglementet intagna löneplanen A. Däremot upptogs i reglementet icke någon bestämmelse om särskild avlöningsförstärkning å rektorsbefattningen. I enlighet med stadgandet i 66 § 1 mom. c) civila avlöningsreglementet anmälde därefter Biörklund, att han icke ville underkasta sig civila avlöningsreglementets villkor och bestämmelser. Han är sålunda fortfarande underkastad bestämmelserna i 1921 års avlöningsreglemente. I följd härav och på grund av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut rörande rätt för Biörklund att uppbära personligt lönetillägg har Biörklunds avlöningsförmåner sedan den 1 juli 1938 utgått med oförändrat belopp av 1,313 kronor 48 öre för månad räknat, däri inberäknat avlöningsförstärkning och personligt lönetillägg.

I en till styrelsen för statens polisskola den 16 juni 1940 gjord ansökning hemställde Biörklund, att styrelsen måtte hos Kungl. Maj:t föreslå, att han från och med den 1 juli 1940 finge uppbära samma avlöningsförmåner, som han skulle hava erhållit, därest han kvarstått såsom polisintendent i Stockholm ävensom att i beslutet härom måtte innefattas rätt för honom att från och med den 1 augusti 1940 uppbära en särskild ersättning av 480 kronor motsvarande det ålderstillägg, vartill han nämnda dag skulle hava blivit berättigad, därest han kvarstått såsom polisintendent. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 juni 1940 tillstyrkte styrelsen — med överlämnande av ansökningen — att Biörklund måtte tillerkännas ett ålderstillägg av 480 kronor för år. Tillika förklarade styrelsen sig finna, att Biörklund borde beredas skälig ersättning för den avsevärda ökning i levnadskostnader, som inträtt till följd av rådande dyrtid.

Sedan statskontoret avgivit infortrat utlåtande i ärendet, förklarade Kungl. Maj:t genom beslut den 26 juli 1940 sig finna styrelsens framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 15 september 1941 har *styrelsen för statens polisskola* ånyo gjort framställning angående förhöjning av Biörklunds löneförmåner såsom rektor vid polisskolan. Därvid har styrelsen till en början anhållit, att Biörklund måtte tillerkännas ett ålderstillägg av 480 kronor. Beträffande kompensation för inträdd dyrtid har styrelsen anfört, att Biörklund skulle, därest han kvarstått såsom fjärde polisintendent i Stockholm, hava varit berättigad att uppbära en månatlig avlöning av 1,695 kronor 94 öre. Härefter anför styrelsen:

Vid framläggande år 1938 av propositionen, nr 219, om förstatligande av polisskolan i Stockholm framhöll föredragande departementschefen, att Biörklund borde »därest han övergår i statstjänst, berättigas att uppbära ett personligt lönetillägg till sådant belopp, att ersättningen å tjänsten i huvud-

sak bibehålles oförändrad». Enligt styrelsens mening bör synnerlig betydelse tillmätas detta uttalande vid bedömandet av förevarande fråga. För Biörklund har nämligen uttalandet helt visst tett sig såsom en utfästelse av staten angående de löneförmåner, varmed han hade att räkna vid övergång till statstjänst, och uttalandet har därför varit bestämmande för honom, då han hade att taga ställning till spörsmålet, huruvida han skulle övergå i statstjänst eller icke. Vad angår innebörden av uttalandet finner styrelsen för sin del naturligt, att därmed avsetts att utsäga, att någon förändring av betydelse icke skulle inträda i Biörklunds dåvarande löneställning. Biörklund skulle således exempelvis icke kunna påräkna att komma i åtnjutande av de förbättringar i löneställningen, som eventuellt skulle beslutas rörande hans tjänst hos Stockholms stad. Att uttrycket »ersättningen å tjänsten» rimligen bör avse den reella ersättningen, anser styrelsen tydligt. Ersättningen å tjänsten utgjorde den 30 juni 1938 dels grundlön jämte ålderstillägg, dels avlöningsförstärkning, dels ock rörligt tillägg. Det vore föga tillfredsställande, om man vid bedömande av frågan, huruvida en på detta sätt bestämd ersättning å en tjänst i huvudsak bibehållits oförändrad, skulle äga helt bortse från den i viss mån rörliga karaktären hos ersättningen. Att ersättningen ingalunda i huvudsak bibehållits oförändrad synes oemotsägligt, då ersättningen nu understiger den som skulle ha utgått å motsvarande befattning hos Stockholms stad med inemot 25 procent.

Statskontoret har i sitt yttrande förklarat sig anse, att vid bestämmande av personlig lönefyllnad åt befattningshavare, som i samband med en verksamhets förstatligande övergår i statstjänst, den principen bör strängt fasthållas, att större lönefyllnad icke utmätes än som betingas av storleken av de förmåner, som tillkommo befattningshavaren *omedelbart före* övergången i statstjänst. Häremot torde icke vara något att invända. Men icke reell, blott formell rättvisa synes skipad, om befattningshavaren kan anses utlovad oförändrad ersättning å tjänsten men erhåller allenast samma penninglön som förut, oavsett lönens uppdelning i lön jämte ålderstillägg och rörligt tillägg och detta senares tillväxt på grund av inträdande avsevärd dyrtid. Statskontoret anför vidare, att ett frångående för visst fall av den av statskontoret hävdade principen »skulle, bland annat, kunna föranleda förändringar med avseende å befattningshavarens löneställning, vilka icke kunnat förutses». Andra förändringar än sådana som sammanhånga med dyrtiden synas ej behöva befaras här, och dyrtiden har ju föranlett kompensation för statens befattningshavare överlag, för de senast reglerade genom höjning av det rörliga tillägget och införande därjämte av särskilt kristillägg.

Vad angår beloppet av kompensationen skulle väl vad här förut anförts närmast leda till ett förslag, att Biörklund skulle erhålla samma löneförmåner som polisintendent i Stockholm. Styrelsen vill emellertid betrakta förevarande fråga icke som en rättsfråga utan som en billighetsfråga. Enligt styrelsens mening bör därför en skäligen bestämd kompensation utgå till Biörklund, därvid styrelsen närmast haft i sikte, att Biörklund skulle berättigas erhålla ett tillägg till den år 1938 bestämda månadslönen, 1,313 kronor 48 öre, icke understigande det tillägg som nu utgår å en statslön å detta belopp i jämförelse med den 30 juni 1938. Härigenom skulle ock undvikas de svårigheter statskontoret antytt, därest lönefyllnaden bestämdes i direkt anslutning till icke statliga lönebestämmelser.

I anslutning härtill har styrelsen hemställt, att Biörklund måtte berättigas att från tidpunkt, som Kungl. Maj:t ville bestämma, erhålla dels ett ålders-tillägg av 480 kronor om året dels ock kompensation för inträdd dyrtid med skäligt belopp.

Utlåtanden över framställningen hava avgivits av *statskontoret* den 11 oktober 1941 och av *allmänna lönenämnden* den 4 november 1941.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket vid skilda tillfällen hävdade den meningen, att vid bestämmandet av personlig lönefyllnad åt befattningshavare, som i samband med en verksamhets förstatligande övergår i statstjänst, den principen bör strängt fasthållas, att större ersättning för löneskillnad icke utmätas än som betingas av storleken av de förmåner, som tillkommo befattningshavaren *omedelbart före* övergången i statstjänst. Såvitt statskontoret kan finna, har Kungl. Maj:t ock anslutit sig till denna ämbetsverkets uppfattning, när det gällt att taga ställning till exempelvis styrelsens för statens polisskola tidigare framställning i fråga om rektorn vid polisskolan G. Biörklunds avlöningsförmåner (Kungl. Maj:ts beslut den 26 juli 1940). Ifrågavarande princip torde även hava legat till grund för de avlöningsbestämmelser, som intagits i det numera godkända avtalet mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, och Stockholms stad, å andra sidan, rörande överlåtande av utrustning m. m. vid Stockholms stads hälsovårdsnämnds biologiska och kemiska laboratorier till statens institut för folkhälsa (jfr Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1941). Kungl. Maj:t har för övrigt redan 1938 i samband med äskande av anslag till skyddshemsverksamheten för budgetåret 1938/39 givit uttryck för samma uppfattning (se k. prop. 151/1938 sid. 33).

Med hänsyn till vad sålunda förekommit och då vad styrelsen för statens polisskola i förevarande framställning anfört såsom stöd för sitt förslag om förbättrade löneförmåner åt rektor Biörklund icke är av beskaffenhet, att statskontoret på grund härav finner anledning frångå sin tidigare intagna ståndpunkt till denna fråga, föreslår ämbetsverket, att framställningen icke må till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Allmänna lönenämnden framhåller till en början, att det i framställningen åberopade uttalandet i propositionen 1938:219 om personligt lönetillägg åt Biörklund vid övergången till statstjänst till sådant belopp, att »ersättningen å tjänsten i huvudsak bibehålles oförändrad», icke kan tolkas såsom innebärande någon rätt för Biörklund att erhålla större personlig lönefyllnad än som genom Kungl. Maj:ts ovan återgivna beslut den 24 februari 1939 tillerkänts honom. Lönenämnden vill för sin del ifrågasätta, huruvida Kungl. Maj:t överhuvud taget utan riksdagens medgivande kan höja lönefyllnaden över redan fastställt belopp.

Beträffande själva sakfrågan anser lönenämnden, att någon höjning av lönefyllnaden på grund av att Biörklund numera skulle ägt tillträda ett ålderstillägg, därest han kvarstått i sin tidigare kommunala tjänst, icke kan komma i fråga. Däremot kunna givetvis vissa billighetsskäl åberopas för en förhöjd lönefyllnad i betraktande av den stegring i levnadskostnaderna, som inträtt efter Biörklunds övergång till statstjänst och för vilken han icke erhållit någon kompensation. Lönenämnden måste dock framhålla, att ett tillmötesgående av framställningen därutinnan skulle få konsekvenser för andra befattningshavare, som åtnjuta lönefyllnader efter enahanda grunder, exempelvis vissa dövtumpräster samt befattningshavare inom skyddshemsorganisationen. Med hänsyn härtill anser sig lönenämnden icke kunna tillstyrka bifall till den föreliggande framställningen.

Vad först angår den formella sidan av förevarande ärende, nämligen frågan huruvida Biörklund kan anses vara berättigad att komma i åtnjutande av förhöjning av sina nuvarande löneförmåner på grund av vad i 1938 års

*Departements-
chefen.*

proposition anförts angående beredande åt honom av kompensation för uppkommen löneminskning till följd av övergången i statens tjänst, delar jag den av allmänna lönenämnden uttalade uppfattningen, att någon sådan rätt icke föreligger. Denna ståndpunkt har ock tidigare av Kungl. Maj:t intagits vid meddelande av förenämnda beslut den 26 juli 1940 på av styrelsen för statens polisskola gjord framställning i ämnet.

Enligt 1938 års riksdags beslut skulle å rektorsbefattningen vid statens polisskola utgå avlöningsförstärkning av 1,000 kronor för år, vilken särskilda löneförmån ansågs motiverad med hänsyn till rektorernas vid de allmänna läroverken och realskolorna löneställning. Någon motsvarande avlöningsförstärkning har icke upptagits i civila avlöningsreglementet. Under förutsättning att vad jag under nästföregående punkt hemställt vinner Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, skulle Biörklund bliva i tillfälle att ånyo välja, huruvida han vill underkasta sig bestämmelserna i civila avlöningsreglementet. Det synes mig skäligt, att Biörklund får efter övergången bibehålla nämnda avlöningsförstärkning av 1,000 kronor för år. Under angivna förutsättning skulle Biörklund efter övergången komma att uppbära en sammanlagd löneinkomst — efter verkställda pensionsavdrag — av 1,395 kronor 58 öre för månad, däri inräknat kristillägg enligt för första kvartalet 1942 gällande grunder, eller ungefär samma löneförmåner, som för närvarande tillkomma rektor vid högre allmänt läroverk, tillhörande avlöningsgrupp II (lönegrad E 12). Även om Biörklund övergår till civila avlöningsreglementets villkor och bestämmelser, bör han enligt min mening vara garanterad minst den avlöning, som för närvarande utgår till honom.

Kungl Maj:t torde böra utverka riksdagens bemyndigande att i enlighet med vad här angivits meddela bestämmelser om Biörklunds avlöningsförmåner, därest han den 1 juli 1942 övergår till civila avlöningsreglementets villkor och bestämmelser.

3. Särskild ersättning till tjänsteman vid statens järnvägar, som på grund av förordnande bestrider göromål såsom lokledare.

I skrivelse den 20 oktober 1941 har *järnvägsstyrelsen* gjort framställning angående särskild ersättning till den personal vid statens järnvägar, som vid sidan av den ordinarie tjänstgöringen bestrider göromål såsom lokledare.

Till stöd härför anför järnvägsstyrelsen till en början:

Jämlikt 58 § 3 mom. 7 punkten civila avlöningsreglementet utgår till de tjänstemän, som på grund av förordnande bestrida göromål såsom *tågledare*, särskild ersättning, beräknad efter högst 600 kronor för år. I tillägsbestämmelse till avlöningsreglementet har styrelsen — i anslutning till uttalande av 1928 års lönekommitté om differentiering av ersättningsbeloppen efter skiftande förhållanden — verkställt uppdelning av tågledartjänsterna i tre grupper alltefter göromålets omfattning, svårighetsgrad och ansvar samt för de olika grupperna fastställt skilda ersättningsbelopp.

De tjänstemän, som tjänstgöra såsom lokledare, hava däremot hittills icke varit tillerkända någon särskild ersättning.

Såsom lokledare fungera i regel underingenjörer och lokmästare. Det förekommer emellertid även, att tjänstemän i lägre lönegrad, såsom lokförare, stallförmän och kontorister, få inträda som lokledare. Lokledningen utövas även under icke expeditionstid och på sina håll dygnet runt, varför vederbörande tjänsteman de dygn, då han omhänderhar lokledningen, måste efter expeditionstidens slut hava passning i hemmet eller på annat sätt vara omedelbart anträffbar.

Lokledarens huvudsakliga uppgifter bestå i att träffa anstalter i fråga om dragkraftens disponering närmast i följande fall, nämligen

då ändringar påkallas på grund av att använd dragkraft blivit otjänstbar eller befunnits otillräcklig,

då till följd av missöden dragkraftens planerliga användning rubbas, samt då på grund av ändringar i trafikens omfattning nya tåg måste anordnas eller redan anordnade tåg inställas.

I regel måste jämsides med åtgärder i fråga om dragkraftens användning även dispositioner vidtagas beträffande vederbörande lokpersonals tjänstgöring.

Järnvägsstyrelsen framhåller vidare, att 1938 års *personalkommission vid statens järnvägar* i skrivelse till styrelsen den 31 augusti 1939 upptagit frågan om särskild ersättning till de tjänstemän, som vid sidan av den ordinarie tjänstgöringen handhava lokledningen. Personalkommissionen hade därvid anfört följande:

I det av särskilda kommitterade utarbetade förslaget till grunder för klassificering av lokstationerna vid statens järnvägar hade även arbetet med lokledningen blivit omnämnt. Det hade därvid bland annat anförts, att lokledning icke påvilade alla lokstationsföreståndare samt att lokledningen till sin karaktär och omfattning vore synnerligen skiftande på de platser, där den förekomme. Med hänsyn härtill ansågo kommitterade riktigast att betrakta lokledningen som ett personligt uppdrag för vissa lokstationsföreståndare och därför icke medtaga densamma i poängberäkningen. Då arbetet med lokledningen av sina utövare i många fall ansetts mycket betungande och i väsentlig grad inskränkande på fritiden, ansågo kommitterade, att de tjänstemän, som erhöle dylikt uppdrag, de s. k. lokledarna, borde tillerkännas särskild gottgörelse därför i förhållande till den tid var och en i regel vore bunden vid detsamma utöver den ordinarie arbetstiden och i enlighet med de grunder, som tillämpades i fråga om tågledararvoden.

I en till personalkommissionen ställd skrivelse hade styrelsen för svenska statsbanornas lokmästarförening framhållit önskvärdheten av att befattningshavare, som handhade lokledning, kompenserades härför genom placering i högre lönegrad och att på detta sätt fördelaktigare pension skulle beredas dem vid framtida avgång ur tjänst.

Personalkommissionen ville för sin del i nu berörda fråga ansluta sig till den av kommitterade uttalade uppfattningen och alltså förorda, att, på sätt kommitterade föreslagit, särskild ersättning bereddes befattningshavare, som handhade lokledning. Kommissionen ansågo emellertid, att dylik särskild ersättning borde tillkomma icke allenast lokstationsföreståndare utan jämväl annan tjänsteman, som enligt turfördelning eller annan tjänstgöringsplan fullgjorde dylik tjänst. I fråga om maximibeloppet för ersättningen syntes de numera gällande bestämmelserna om tågledararvoden lämpligen kunna tillämpas.

I enlighet med denna uppfattning hade kommissionen i det förslag, som preliminärt utarbetats beträffande lokstationsföreståndarnas lönegradspla-

cering, icke tagit hänsyn till lokledningen utan ansett att frågan om ersättning för densamma borde kunna lösas oberoende av lokstationsklassificeringsfrågan. Då det emellertid icke ankomme på kommissionen att utarbeta förslag till närmare grunder för bestämmande av ifrågavarande ersättning, finge kommissionen hemställa, att järnvägsstyrelsen måtte närmare utreda frågan om särskild ersättning till de tjänstemän, som vid sidan av den ordinarie tjänstgöringen handhade lokledning samt vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kunde giva anledning.

Med förmälan, att sedermera inom järnvägsstyrelsen verkstälts en närmare utredning angående lokledarsysslans omfattning, svårighetsgrad m. m. på de skilda lokstationerna, anför styrelsen ytterligare:

I likhet med personalkommissionen är styrelsen av den uppfattningen, att särskild ersättning bör beredas befattningshavare, som handhar lokledning. Frågan om ersättningens storlek torde böra bedömas med hänsyn såväl till den tid, vederbörande utom expeditionstiden är bunden av detta uppdrag, som till intensiteten och ansvaret av det arbete, som därvid utföres. Till sin karaktär kan arbetet vara något skiftande å olika lokstationer, till sin omfattning däremot mycket varierande. Allmänt gäller dock, att uppdraget i väsentlig grad inkräktar på fritiden, oavsett arbetets art. Lokledaren är alltså i likhet med tågledaren underkastad tvånget att städe vara anträffbar. Lokledarens ingripanden påkallas emellertid ej i lika stor omfattning som tågledarens, vartill kommer att den senares åtgöranden i relativt högre grad berör trafiksäkerheten. Styrelsen anser därför, att den ifrågasatta särskilda ersättningen till lokledare dels bör fastställas till lägre belopp, än som för närvarande utgår till tågledare, dels bör — för möjliggörande av differentiering av ersättningsbeloppen — i likhet med tågledararvodet fixeras till belopp, som högst må utgå, och att det sedermera må ankomma på styrelsen att närmare utforma bestämmelserna för nämnda differentiering. På grundval av angivna förhållanden har styrelsen kommit till den uppfattningen, att ifrågavarande maximibelopp lämpligen bör sättas till 420 kronor för år.

I anslutning till det anförda och under framhållande av att förevarande ersättningsfråga icke hade eller kunde antagas få något samband med 1938 års personalkommissions arbetsuppgifter har järnvägsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen intagande i 58 § 3 mom. 7 punkten civila avlöningsreglementet av en bestämmelse, innebärande att tjänstemän, som erhållit i uppdrag att bestrida med lokledning förenade göromål, må tilldelas särskild ersättning beräknad efter högst 420 kronor för år.

I infortrat utlåtande den 6 december 1941 över järnvägsstyrelsens ifrågavarande framställning har *allmänna lönenämnden* anfört bland annat följande:

Av den i ärendet förebragta utredningen finner lönenämnden framgå, att bestyret med lokledningen vid vissa stationer är av den art och omfattning, att särskild ersättning därför bör utgå. Då det av järnvägsstyrelsen föreslagna ersättningsbeloppet — högst 420 kronor för år — synes väl avvägt, anser sig lönenämnden, som i likhet med järnvägsstyrelsen förutsätter, att det skall ankomma på styrelsen att meddela närmare föreskrifter beträffande såväl ersättningsbeloppets differentiering som grunderna i övrigt för ersättningens beräkning, böra tillstyrka bifall till den föreliggande framställningen.

I likhet med allmänna lönenämnden finner jag mig kunna tillstyrka, att *Departements-*
tjänsteman vid statens järnvägar, vilken förordnas såsom lokledare, erhåller *chefen.*
särskild ersättning för fullgörande av därmed förenade göromål. Mot det av järnvägsstyrelsen föreslagna och av allmänna lönenämnden tillstyrkta ersättningsbeloppet — högst 420 kronor för år — synes någon erinran icke vara att framställa. Det torde få ankomma på styrelsen att meddela närmare föreskrifter beträffande såväl ersättningens differentiering inom ramen för angivna belopp med hänsyn till göromålens art och omfattning som grunderna i övrigt för ersättningens beräkning. Ett stadgande rörande ifrågavarande ersättning torde böra intagas i civila avlöningsreglementet. Jag föreslår alltså, att framställning göres till riksdagen om införande i 58 § 3 mom. 7 punkten nämnda reglemente av ett tillägg av innehåll, att tjänsteman, som på grund av förordnande bestrider göromål såsom lokledare, må erhålla särskild ersättning, beräknad efter högst 420 kronor för år.

4. Löneklassplacering i vissa fall vid befordran från extra ordinarie till ordinarie tjänst.

I 8 § 1 mom. civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 stadgas följande:

Ordinarie tjänsteman, som befordras till tjänst inom högre lönegrad, skall placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde. Dessutom skall för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den högre tjänsten tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder tjänstemannen i den lägre tjänsten tillhört eller beräknas hava tillhört löneklassen närmast under den, till vilken han på grund av nyssnämnda föreskrift eller stadgandet i 7 § 1 mom. skall hänföras.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om den, vilken vinner befordran till ordinarie tjänst från extra ordinarie eller extra befattning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan, så ock i fråga om den, vilken vinner befordran från förordnande med vikariatslön, varom förmåles i 21 § 3 mom. Tjänsteman, som från extra ordinarie befattning eller förordnande med vikariatslön befordras till ordinarie tjänst inom samma lönegrad som den, vilken han i den extra ordinarie befattningen eller under förordnandet tillhört, må dock icke placeras i högre löneklass än som skulle hava tillkommit honom, om han erhållit den ordinarie tjänsten vid tidpunkten för tillträdet av den extra ordinarie befattningen eller förordnandet.

Vidare äro i 8 § 1, 2 och 4 mom. civila icke-ordinariereglementet den 15 juni 1939 meddelade följande bestämmelser:

1 mom. Extra ordinarie tjänsteman, som befordras till extra ordinarie tjänst inom högre lönegrad, skall placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde. Dessutom skall för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den högre tjänsten tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder tjänstemannen i den lägre tjänsten tillhört eller beräknas hava tillhört löneklassen närmast under den, till vilken han på grund av nyssnämnda föreskrift eller stadgandet i 7 § 1 mom. skall hänföras.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning i fall, där ordinarie tjänsteman eller tjänsteman, som åtnjuter vikariatslön, förordnas att innehava extra ordinarie tjänst inom högre lönegrad, så ock där extra tjänsteman vinner befordran till extra ordinarie tjänst inom samma eller högre lönegrad.

2 mom. Där tjänsteman omedelbart före tillträdandet av extra ordinarie befattning innehade anställning i statens tjänst med avlöning enligt kollektivavtal, skall han i den extra ordinarie befattningen hänföras lägst till den löneklass, i vilken lönen närmast överstiger den avlöning han i den tidigare anställningen ägt uppbära.

Rörande vad som skall förstås med avlöning i den tidigare anställningen gäller, vad beträffande ordinarie tjänsteman härutinnan föreskrivits i tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet.

4 mom. Har den, som tillträder extra ordinarie befattning inom högst 6 lönegraden, dessförinnan under minst sex år i följd innehåft fast anställning såsom manskap vid försvarsväsendet och därvid undergått underbefälsutbildning, skall han i den extra ordinarie befattningen placeras eljest löneklass högre än den, till vilken han enligt stadgandet i 7 § 1 mom. eljest skolat hänföras; dock att den, vilkens militära anställning varat minst nio år, skall, där han tillträder extra ordinarie befattning inom högst 5 lönegraden, placeras två löneklasser högre än den, till vilken han enligt nyssnämnda stadgande eljest skolat hänföras.

Såsom förutsättning för löneklassplacering enligt bestämmelserna i nästföregående stycke skall gälla, att högst åtta månader förflutit från avgången från den militära anställningen till tillträdandet av den extra ordinarie befattningen eller annan omedelbart före denna befattning innehavd fortlöpande statlig anställning. Den militära anställningen skall anses hava innehafts i följd även om avbrott av sammanlagt högst tre månader förekommit mellan olika anställningsperioder; dock må tid för dylikt avbrott icke inräknas i anställningstiden.

Där bestämmelserna i detta moment komma i tillämpning, må icke samtidigt tillämpas föreskrifterna i 1 mom. här ovan.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 oktober 1941 har *svenska järnvägsmannaförbundet* anfört i huvudsak följande:

Tvenne stationskarlar vid statens järnvägar, vilka den 1 juli 1939 antagits såsom extra ordinarie med placering i 5 lönegraden och därvid på grund av tidigare innehavd fast manskapsanställning vid försvarsväsendet hänförts till 6 respektive 5 löneklassen, hade den 1 juli 1941 befordrats till ordinarie stationskarlar i samma lönegrad och därvid av vederbörande distriktschef placerats i löneklassen närmast över den, de vid befordringstillfället tillhört, med rätt för dem tillika att för löneklassuppflyttning tillgodoräkna den tid, de tillhört den lägre löneklassen. Järnvägsstyrelsen hade emellertid ändrat detta distriktschefens beslut därhän, att båda placerats i 5 löneklassen med tillgodoräkning för löneklassuppflyttning av tiden från och med den 1 juli 1939. Såsom stöd för denna åtgärd hade åberopats 8 § 1 mom. andra stycket andra meningen civila avlöningsreglementet. Den princip, som fått sitt uttryck i 8 § 1 mom. av reglementet och som ginge under benämningen »snedning», åsyftade emellertid, att befordran alltid skulle medföra avlöningsförbättring. Det vore endast i sådana fall, då snedningsregeln skulle leda till alltför gynnsam löneklassplacering, som bestämmelsen i nämnda moments andra stycke andra meningen skulle komma till användning. På grund härav hemställde förbundet, att Kungl. Maj:t måtte förklara ifrågavarande stationskar-

lar berättigade att från tidpunkten för deras befordran till ordinarie befattning uppbära lön enligt löneklassen närmast över den, som de omedelbart dessförinnan tillhört, ävensom för framtida löneklassuppflyttning tillgodoräkna tiden i den lägre löneklassen.

Över nämnda framställning hava, efter remiss, utlåtanden avgivits av *järnvägsstyrelsen* den 3 december 1941 och av *allmänna lönenämnden* den 17 februari 1942.

Järnvägsstyrelsen har därvid yttrat följande:

Då berörda tjänstemän den 1 juli 1941 befordrades till ordinarie stationskarlar, kunde de på grund av stadgandet i civila avlöningsreglementets 8 § 1 mom., andra stycket, andra meningen, icke placeras i högre löneklass än som skulle tillkommit dem, om de erhållit den ordinarie tjänsten vid tidpunkten för tillträddandet av den extra ordinarie befattningen. Enär föregående militäranställning icke finge tillgodoräknas för löneklassplacering i ordinarie befattning, måste båda vid ordinarieblivandet placeras i 5 löneklassen, vilket för den ene innebure en direkt löneminskning under det att den andre finge kvarstå i samma löneklass som förut.

Genom förenämnda stadgande i 8 § civila avlöningsreglementet upphävdes alltså vid ordinarieblivandet den förmånligare löneplacering, som tidigare militäranställda tjänstemän i vissa fall tillerkänts vid antagandet i extra ordinarie tjänst. Samma förhållande kunde uppkomma för tjänsteman, som genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t tilldelats viss högre löneklass vid tillträddandet av extra ordinarie befattning. Järnvägsstyrelsen vore fullt ense med förbundet, att detta icke kunde anses skäligt och ej heller torde hava varit avsett.

Styrelsen ville i detta sammanhang framhålla, att berörda stadgande även kunde medföra ett mindre tillfredsställande resultat i fråga om löneklassplacering vid ordinarieblivandet för tjänsteman, vilken från anställning med avlöning enligt kollektivavtal befordrats till extra ordinarie befattning och därvid med tillämpning av bestämmelserna i civila icke-ordinariereglementet 8 § 2 mom. hänförts till högre löneklass än den lägsta för befattningen gällande. I dylikt fall måste tjänstemannen på grund av stadgandet ifråga även såsom ordinarie bibehålla samma löneställning, som han innehade i den extra ordinarie befattningen. Detta kunde knappast anses riktigt, då någon snedning enligt 8 § 1 mom. civila icke-ordinariereglementet icke ägt rum vid tillträddandet av den extra ordinarie befattningen.

Då ett tillrättaläggande av nu ifrågavarande och andra liknande fall måste anses påkallat, finge styrelsen i anslutning till det anförda föreslå, att bestämmelserna i civila avlöningsreglementet 8 § 1 mom. kompletterades med en föreskrift därom, att stadgandet i momentets andra stycke andra meningen icke skulle gälla beträffande tjänsteman, som med tillämpning av bestämmelserna i 8 § 2 eller 4 mom. civila icke-ordinariereglementet eller på grund av Kungl. Maj:ts särskilda beslut i den extra ordinarie befattningen placerats i högre löneklass än den, till vilken han eljest skolat hänföras.

Allmänna lönenämnden har anført bl. a. följande:

Av föreliggande fall framginge, att den i 8 § 1 mom. andra stycket andra meningen intagna spärregeln kommit att verka i sådan riktning, att en befattningshavare genom ordinarieblivande ginge miste om den förmån i löneklassplaceringshänseende, som på grund av tidigare innehavd militär anställning med stöd av civila icke-ordinariereglementets bestämmelser tillkommit honom såsom extra ordinarie tjänsteman, och att han vid befordran i vissa fall även kunde erhålla lägre lön än han innehaft som extra ordinarie tjänsteman.

Nämnda regel hade sålunda kommit att tillämpas även i andra fall än vid dess tillkomst förutsatts. Att en sådan utveckling icke förutsetts vid stadgandets tillkomst, torde bero på att bestämmelserna om löneklassplacering för extra ordinarie tjänsteman på grund av förut innehavd militär anställning icke varit fastslagna vid tidpunkten för ordinarie-reglementets tillkomst. Lönenämnden ville ock erinra, att 1936 års lönekommitté vid utarbetandet av förslaget till civila avlöningsreglementet principiellt utgått från, att tillgodoräkning av föregående anställningstid icke vidare skulle förekomma vid inplacering i löneklass. Med hänsyn till de särskilda skäl, som ansetts föreligga för att — liksom tidigare — i vissa fall bereda personer med längre militär anställningstid möjlighet till erhållande av vissa förmåner i löneturshänseende vid tillträde av civil extra ordinarie tjänst, hade emellertid kommittén i sitt sedermera avgivna förslag till civilt icke-ordinariereglemente under 8 § 4 mom. intagit bestämmelser, som praktiskt sett innebure ett summariskt tillgodoräkningsförfarande. Den tidigare tillkomna spärregeln, som avsett att reglera fall, där före befordringstillfället en viss löneklassplacering vunnits genom snedding, hade sålunda kommit att verka även i fall, där löneklassplacering vunnits på grund av tillgodoräkning av föregående anställningstid, bland annat i militärtjänst.

De konsekvenser, som detta förhållande numera visat sig medföra och som framginge av de av järnvägsmannaförbundet anförda fallen, funne lönenämnden icke tillfredsställande. Lönenämnden ansåge sig därför böra föreslå, att åtgärder vidtoges för ernående av en rättvis och skälig löneklassplacering i dylika fall.

Den härvid närmast till hands liggande utvägen syntes vara att vidtaga sådan ändring av spärregeln, att densamma icke skulle komma att inverka på fall av nu föreliggande art. Vid övervägande av denna fråga hade emellertid lönenämnden funnit, att jämväl ur andra synpunkter jämkning av spärregeln kunde vara erforderlig. På grund härav hade lönenämnden kommit till den uppfattningen, att förslag om ändring av avlöningsreglementet icke borde framläggas, innan närmare kännedom inhämtats om verkens erfarenheter rörande verkningarna av ifrågasatt stadgande överhuvud taget. Lönenämnden hade ock för avsikt att inhämta dylika uppgifter, avsedda att läggas till grund för ett eventuellt förslag i ämnet. Med hänsyn härtill hade lönenämnden stannat vid att föreslå, att Kungl. Maj:t nu — i likhet med vad som skedde genom proposition nr 159 till 1932 års riksdag — inhämtade riksdagens bemyndigande att meddela provisoriska föreskrifter i ämnet.

Vad innehållet i de ifrågasatta föreskrifterna anginge, ville lönenämnden förorda, att bemyndigandet begränsades att avse löneklassplacering vid ordinarieblivande för befattningshavare, vilken i egenskap av extra ordinarie tjänsteman fått sin löneklassplacering bestämd med tillämpning av 8 § 4 mom. civila icke-ordinariereglementet. Lönenämnden ville vidare föreslå, att föreskrifterna gäves den innebörden, att sådan befattningshavare finge vid ordinarieblivande i samma lönegrad, som han innehaft såsom extra ordinarie, placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den extra ordinarie tjänsten senast tillhört, och att han därjämte finge för framtida löneklassuppflyttning tillgodoföras den tid, dock högst tre år, varunder han tillhört eller beräknades hava tillhört löneklassen närmast under den, till vilken han vid ordinarieblivandet hänfördes. I sak innebure denna föreskrift, att spärregeln sattes ur kraft i vad anginge fall av föreliggande art.

Departements- Såsom framgår av det anförda har i de omförmälda befordringsfallen det
chefen. inskränkande stadgandet i 8 § 1 mom. andra stycket andra meningen civila

avlöningsreglementet — den s. k. spärregeln — kommit att verka på ett sätt, som knappast kan hava varit avsett vid stadgandets tillkomst. Jag är ense med de hörda myndigheterna därom, att en jämkning av nämnda stadgande bör i en eller annan form komma till stånd till förhindrande av att i fall, där vederbörande tjänsteman på grund av tidigare anställning vid försvarsväsendet intjänat en viss lönetursrätt i den extra ordinarie anställningen, han går miste om denna rätt vid sedermera inträffande övergång till ordinarie befattning.

Emellertid har allmänna lönenämnden framhållit, att jämväl ur andra synpunkter en jämkning av spärregeln kunde vara befogad samt att lönenämnden efter närmare utredning eventuellt komme att framlägga förslag härutinnan. Vid sådant förhållande finner jag i likhet med lönenämnden lämpligast vara, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att meddela provisoriska föreskrifter i ämnet. Beträffande det blivande innehållet i dylika föreskrifter har jag intet att erinra mot vad lönenämnden härutinnan föreslagit.

5. Förlängt bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration.

I proposition, nr 294, till 1940 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t på min föredragning förslag i vissa av krisläget föranledda lönespörsmål. Därvid hemställde Kungl. Maj:t — under åberopande av en inom finansdepartementet upprättad promemoria i ärendet — bl. a. om riksdagens bemyndigande att meddela de särskilda avlöningsföreskrifter, som sammanhänge med övergång till krisadministration. Bemyndigandet skulle, på sätt jag anfört, avse, förutom rätt att överföra tjänstemän på en särskild temporär krisindragningsstat och besluta om dessa tjänstemäns avlöningsförmåner, jämväl befogenhet att, om och i den mån så befundes lämpligt, föreskriva vissa begränsningar av löneförmånerna till den personal, som bibehölles i tjänstgöring.

I skrivelse den 18 juni 1940, nr 437, anmälde riksdagen sitt beslut i anledning av propositionen. Beträffande de löneproblem, som sammanhänge med genomförandet av en krisadministration, yttrade riksdagen, att riksdagen insåge nödvändigheten av att Kungl. Maj:t lämnades vittgående befogenheter i de hänseenden jag angivit. Det syntes dock riksdagen angeläget, att riksdagen med icke alltför stora mellanrum sattes i tillfälle att verkställa omprövning av såväl behovet som omfattningen av den fullmakt, varom här vore fråga. Riksdagen hade därför funnit sig böra i princip begränsa fullmakten till att gälla ett budgetår i sänder.

Under punkten 10 i propositionen nr 161 till 1941 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t om fortsatt bemyndigande för budgetåret 1941/42 att meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration. Denna hemställan bifölls av riksdagen (skr. nr 286).

Departements-
chefen.

Enär de förhållanden, som de båda föregående åren föranlett Kungl. Maj:t att av riksdagen utverka förenämnda bemyndigande, alltjämt äro förhanden, vill jag förorda, att Kungl. Maj:t hos riksdagen utverkar bemyndigandets förlängning även för budgetåret 1942/43.

Inom finansdepartementet har utarbetats förslag till *kungörelse om ändring av 58 § 3 mom. 7 punkten civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8)*. Förslaget innefattar den ändring, som i det föregående förordats.

Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda i skilda hänseenden anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna förberörda förslag till kungörelse,
dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i det föregående förordats

a) ej mindre medgiva tjänsteman inom den civila eller militära statsförvaltningen, som på grund av tidigare gjord anmälan kvarstår å äldre lönestat, rätt att den 1 juli 1942 övergå till civila avlöningsreglementet respektive militära avlöningsreglementet eller manskapsavlöningsreglementet än även utfärda de särskilda övergångsbestämmelser i löne- och pensionshänseende, som för ändamålet kunna visa sig erforderliga.

b) meddela bestämmelser om avlöningsförmåner för rektor vid statens polisskola E. G. G. W. Biörklund, därest han den 1 juli 1942 övergår till civila avlöningsreglementet,

c) besluta om löneklassplacering vid övergång till ordinarie befattning för extra ordinarie tjänsteman, som fått sin löneklassplacering i den extra ordinarie befattningen bestämd med tillämpning av 8 § 4 mom. civila icke-ordinariereglementet, samt

d) för budgetåret 1942/43 meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Hammarskiöld.